

Verslag Tinlab Advanced Algorithms

Galvin Bartes 0799967
176-671

26 oktober 2023

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
2	Theoretisch kader	4
2.1	Begrippen, tools en literatuur	4
2.2	Rampen	8
2.2.1	Therac-25	8
2.2.2	Ethiopian Airlines Flight 302,boeing 737 crashes	9
2.2.3	China explosie 2015 Tianjin	10
2.2.4	de malimissie	10
2.2.5	schipholbrand	11
2.2.6	1951	12
2.2.7	slmramp	13
2.2.8	Tsjernobyl	13
2.2.9	Safety critical systems	14
2.3	De Kripke structuur	14
2.4	Soorten modellen	14
2.5	Tijd	14
2.5.1	Een begrensde responseeigenschap	14
2.5.2	Duration properties	15
2.6	Guards en invarianten	16
2.7	Deadlock	16
2.8	Zeno gedrag	16
3	Logica	16
3.1	Propositie logica	16
3.2	Predicatenlogica	17
3.3	Kwantoren	17
3.4	Dualiteiten	18
4	Computation tree logic	19
4.1	Algemeen	19
4.2	Operator: AG	19
4.3	Operator: EG	19
4.4	Operator: AF	19
4.5	Operator: EF	19
4.6	Operator: AX	19
4.7	Operator: EX	19
4.8	Operator: $p \cup q$	20
4.9	Operator: $p \cap q$	20
4.10	Fairness	20
4.11	liveness properties	20
5	Conclusie	21

1 Inleiding

Algemeen Het ministerie van verkeer en Waterstaat wil in het kader van het klimaatakkoord en onderzoek laten uitvoeren naar de staat van het sluisenpark in Nederland. Het onderzoek moet zich richten op het ontwerpen en ontwikkelen van een geautomatiseerd sluismodel dat geschikt is voor een brede toepassing. In het onderzoek moet naar voren komen wat de huidige staat is van de sluisen met oog op veiligheid, efficiëntie, capaciteit, onderhoud, duurzaamheid en automatisering. Het onderzoek geeft aan hoe een volledig model worden opgeleverd opdat ontwerp van verschillend volledig geautomatiseerde sluisen in de toekomst geautomatiseerd kunnen worden.

Probleemanalyse Na grondige analyse van het Nederlandse sluisenpark is gebleken dat renovatie van een groot aantal sluisen noodzakelijk is. Uit een eerste verkenning is gebleken dat het gecombineerd renoveren en automatiseren van het Nederlandsesluisenpark een aanzienlijke verbetering kan opleveren t.a.v. Op het ministerie van infrastructuur en waterstaat is helaas onvoldoende kennis van ict en systemen aanwezig om een ander uit te voeren

Waarom nu In het kader van het onlangs afgesloten klimaatakkoord heeft de Nederlandse overheid daarom besloten over te gaan tot een ingrijpende renovatie van diverse sluisen die ons land rijk is.

Gewenst resultaat Wij vragen u een model (of een onderling samenhangend aantal modellen) aan te leveren, opdat ontwerpen van verschillende, volledig geautomatiseerde sluisen in de toekomst gerealiseerd kunnen worden. Zoals gesteld in de brief is het de bedoeling dat een sluis gemodelleerd wordt dat bewezen kan worden dat de te bouwen sluis een aantal eigenschappen bezit.

Ons doel is een uppaal model van een sluis op te leveren. We willen een fysiek systeem vastleggen in software, ofwel een domein uit de echte wereld overplaatsen naar het conditionele. De fenomenen uit de echte wereld worden gemonitord met sensoren. De fenomenen uit de wereld worden kenbaar gemaakt aan het softwaresysteem in de vorm van variabele data. Welke data wordt opgevangen, opgeslagen en uitgelezen wordt vastgelegd in de requirements. De manier waarop dit gebeurt wordt vastgelegd in specificaties. De requirements worden verkregen door requirements engineers. Dit varieert van concepten en best-practices uit observaties, interviews, stakeholders analysis, focus group, document analysis, het verkennen van user requirements, task analysis, surveys en problem analysis. Requirements worden onderverdeeld in functioneel en niet-functioneel. Functionele requirements omschrijven de klantwens, ofwel functie en gedrag. Niet-functionele requirements/eisen zijn beperkt tot vereisten die aan systemen worden opgelegd. Ze hebben betrekking op kwaliteitsattributen als: schaalbaarheid, onderhoudbaarheid, beveiliging, betrouwbaarheid. Belangrijk is de vraag wat is een goed model. Voor het testen van een goed model of een specificatie zijn verschillende technieken. In de biomedische wereld wordt er een onderscheid gemaakt tussen in vivo "levend in vitro" afgeschieden experimenten in silico een gecomputeriseerd model".

Scope Het gaat om het simuleren van een geautomatiseerde sluis. Wat voor type sluis wordt niet gemeld en ook niet uit welke onderdelen. Belangrijk is dat het model werkt en dat het voldoet aan de eisen die gebaseerd zijn op basis van literatuuronderzoek, observatie, interviews, brainstorming of een andere vorm van requirements elicitation.

Onderzoeksvragen Hoe kan een geautomatiseerde sluis worden gemodelleerd met oog op ontwikkelen onderhoudskosten, veiligheid, efficiëntie en capaciteit

1. Welke requirements en kwaliteitseisen komen naar voren bij de analyse van een rampenonderzoek
2. Welke veiligheidseisen er zijn voor sluizen in Nederland.
3. Hoe kan in uppaal een model worden getest dat voldoet aan de requirements/eisen volgens het rampenonderzoek?

Design goals Het systeem moet minimaal aan de volgende prestatie eisen voldoen

1. Requirements gebaseerd op rampenanalyse
2. Model testbaar in upaal

Leeswijzer In de methodologie wordt de lezer uitgelegd met welke methoden de onderzoeksvragen zijn beantwoord. In het hoofdstuk Onderzoek worden alle resultaten behandeld die naar voren zijn gekomen bij het deskresearch. De analyse van de verzamelde data wordt gedaan in het hoofdstuk analyse. Hierin wordt behandeld zoekopdracht naar IoT cloud platforms, feature extractie, prijs-berekening en prijs-feature vergelijking. In het ontwerp komen de uml diagrammen en systeemschetsen naar voren. In de de hoofdstukken Prototype, IoT cloud en Firmware wordt de implementatie behandeld van het IoT cloud platform in een bestaand project.

2 Theoretisch kader

In het eerste hoofdstuk is duidelijk geworden wat de onderzoeksvraag is, namelijk 'Hoe kan een geautomatiseerde sluis worden gemodelleerd met oog op ontwikkel- en onderhoudskosten, veiligheid, efficiëntie en capaciteit'. Door de toenemende complexiteit van systemen is het gebruik van modellen en de toepassing van timebased model checking op industriële controle systemen een manier van modelleren van het systeem en de requirements zodat er een bijdrage kan worden geleverd aan de acceptatie van simulatie-/modeltechniek voor de industrie.[?]. Of dit ook het geval is bij het modelleren van sluizen is nu de vraag.

De bestudering van rampen aan de hand van het vier-variabelen model biedt maakt het analyseren mogelijk van rampsituaties. Van een aantal rampen is een beschrijving gegeven met datum, plaats en oorzaak. De analyse van de 4-variabelen modellen zal gebruikt worden voor de requirementsdefinitie, ontwerp en ontwikkeling van het sluismodel.

De verschillende factoren en achtergronden die samenhangen met het modelleren van een sluis zullen in dit hoofdstuk toegelicht worden. Bovendien worden er hypothesen gevormd die de basis vormen voor de beantwoording van de onderzoeksvraag.

2.1 Begrippen, tools en literatuur

Wat is uppaal Uppaal is een geïntegreerde toolomgeving voor het modelleren, simuleren en verifiëren van real-time systemen, gezamenlijk ontwikkeld door Basic Research in Computer Science aan de Universiteit van Aalborg in Denemarken en de afdeling Informatietechnologie aan de Universiteit van Uppsala in Zweden. Het is geschikt voor systemen die kunnen worden gemodelleerd als een verzameling niet-deterministische processen met een eindige controlestructuur en klokken met reële waarde, die communiceren via kanalen of gedeelde variabelen . Typische toepassingsgebieden zijn met name real-time controllers en communicatieprotocollen, waarbij timingaspecten van cruciaal belang zijn.

Wat is statistical model checking? Dit verwijst naar verschillende technieken die worden gebruikt voor de monitoring van een systeem. Daarbij wordt vooral gelet op een specifieke eigenschap. Met de resultaten van de statistieken wordt de juistheid van een ontwerp beoordeeld. Statistisch model checking wordt onder andere toegepast in systeembioïologie, software engineering en industriële toepassingen. [?]

Waarom gebruiken we statistisch model checking? Om de bovenstaande problemen te overwinnen stellen we voor om te werken met Statistical Model Checking , een aanpak die onlangs is voorgesteld als alternatief om een uitputtende verkenning van de toestandsruimte van het model te vermijden. Het kernidee van de aanpak is om een aantal simulaties van het systeem uit te voeren, deze te monitoren en vervolgens de resultaten uit het statistische gebied te gebruiken (inclusief het testen van sequentiële hypothesen of Monte Carlo-simulaties) om te beslissen of het systeem aan de eigenschap voldoet of niet. mate van vertrouwen. Van nature is SMC een compromis tussen testen en klassieke modelcontroletechnieken. Het is bekend dat op simulatie gebaseerde methoden veel minder geheugen- en tijdintensief zijn dan uitputtende methoden, en vaak de enige optie zijn. [?] Alternatieve tools voor Uppaal zijn Asynchronous Events, Vesta en MRMC.

MODE CONFUSION Mode confusion treedt op als geobserveerd gedrag van een technisch systeem niet past in het gedragspatroon dat de gebruiker in zijn beeldvorming heeft en ook niet met

voorstellingsvermogen kan bevatten.

Wat is automatiseringsparadox Gemak dient de mens. Als er veel energie wordt gestoken in de ontwikkeling van hulpmiddelen die taken van werknemers overemen heeft dat tot resultaat dat veel productieprocessen worden geautomatiseerd. De vraag is dan of vanuit mechanisch wereldpunt de robot niet de rol van de mens overneemt en of de mens nog de kwaliteiten heeft om het werk zelf te doen. [?] [?] [?]

4 variabelen model Er zijn veel veiligheidskritische computersystemen nodig voor het bewaken en besturen van fysieke processen. Het viervariabelenmodel, dat al bijna met succes in de industrie wordt gebruikt veertig jaar, helpt het gedrag van en de grenzen tussen het fysieke te verduidelijken processen, invoer-/uitvoerapparaten en software. [?]

Het 4 variabelen model kort toegelicht Monitored variabelen: door sensoren gekwantificeerde fenomenen uit de omgeving, bijv temperatuur

Controlled variabelen: door actuatoren bestuurd fenomenen uit de omgeving Gecontroleerde variabelen kunnen bijvoorbeeld de druk en de temperatuur zijn in een kernreactor, terwijl gecontroleerde variabelen ook visuele en hoorbare alarmen kunnen zijn als het uitschakelsignaal dat een reactorsluiting initieert; wanneer de temperatuur of druk bereikt abnormale waarden, de alarmen gaan af en de uitschakelprocedure wordt gestart

Input variabelen: data die de software als input gebruikt Hier modelleert IN de ingangshardware-interface (sensoren en analoog-naar-digitaal-omzetters) en relateert waarden van bewaakte variabelen aan waarden van invoervariabelen in de software. De invoervariabelen modelleren de informatie over de omgeving die beschikbaar is voor de software. Bijvoorbeeld, IN zou een druksensor kunnen modelleren die temperatuurwaarden omzet in analoge spanningen; Deze spanningen worden vervolgens via een A/D-omzetter omgezet in gehele waarden die zijn opgeslagen in een register dat toegankelijk is voor de computer software.

Output variabelen: data die de software levert als output De uitgangshardware-interface (digitaal-naar-analoog converters en actuatoren) is gemodelleerd door OUT, dat waarden van de uitvoervariabelen van de software relateert aan waarden van gecontroleerde variabelen. Een uitvoervariabele kan bijvoorbeeld een Booleaanse variabele zijn die door de software is ingesteld met de begrip dat de waarde true aangeeft dat een reactorsluiting zou moeten plaatsvinden en de waarde false geeft het tegenovergestelde aan

6 Variable model Een uitbreiding van een 4-variabelen model is het 6-variabelen model. Optitatie statements omschrijven de omgeving zoals we het willen zien vanwege de machine. Indicatieve statements omschrijven de omgeving zoals deze is los van de machine. Een requirement is een optitatie statement omdat ten doel heeft om de klantwens uit te drukken in een softwareontwikkel project. Domein kennis bestaat uit indicatieve uitspraken die vanuit het oogpunt van software ontwikkeling relevant zijn. Een specificatie is een optitatie statement met als doel direct implementeerbaar te zijn en ter verondersteuning van het nastreven en realiseren van de requirements. Drie verschillende type domeinkennis: domein eigenschappen, domein hypothesen, en verwachtingen. Domein eigenschappen zijn beschrijvende statementsover een omgeving en zijn feiten. Domein hypothesen zijn ook beschrijvende uitspraken over een omgeving, maar zijn aannames. Verwachtingen zijn ook aannames, maar dat zijn voorschrijvende uitspraken die behaald worden door actoren als personen, sensoren en actuators.

World and machine samenvatting Inderdeel van deze cursus is de studie van het artikel World as a machine [?] Software engineering maakt het gebruik van fysieke apparaten mogelijk. Het is een beschrijving van de machine. Het doel van een machine ligt in de wereld. Commando afhandeling wordt niet beoordeeld door examinering van de software, maar door te kijken naar de kwaliteit van de geprogrammeerde documenten en het gebruik, gemak en voldoening voor de operators. Het probleem is de requirement dat ligt in de wereld en de machine is de oplossing die we bedenken. De relatie tussen machine en wereld blijkt uit de volgende 4 facetten:

- 1 modelling facet:
- interface facet:
- engineering facet:
- problem facet: requirements, specificaties en programmas zijn subsets van domeinen bestaande uit wereldlijke en machinale fenomenen. Decompositie van probleem verloopt parallel en niet hiërarchisch.

denial bij knowledge: net meer het wiel uitvinden denial by hacking: obsessief toegewijs aan interactie met computers denial by abstraction: softwareproblemen kunnen bevangen worden in enkele simpele woorden. Het moeilijke is problemen op te splitsen. Denial by vagueness: vaag taalgebruik om probleem te verhullen

Formal recognizable description Gebruikte event als grondterm en geen english noun. Dit is recognizable. De wereld is niet strongly typed verschil tussen aannemen(optatief) en willen zien(indicatief)

Systeem vs software requirement Ter verduidelijking van het verschil tussen systeemrequirement en softwarerequirement hieronder een overzicht:

Een system requirement is een uitspraak over wereld fenomenen (gedeeld of niet) of doelen die bereikt moeten worden. Een systeem requirement is met enige regelmaat informeel, niet precies geformuleerd. Systemen gaan een zekere interactie aan met hun omgeving: Sensoren: meten fenomenen uit de omgeving (temperatuur, druk, licht, geluid, etc.). Actuatoren: veranderen iets in de omgeving (mechanische, elektrisch, pneumatisch, etc.)

Een software requirement/specificatie is een uitspraak over gedeelde fenomenen of doelen die de machine moet bereiken middels de onderdelen waar die machine uit of middels de fenomenen waar de machine controle over heeft. Is doorgaans preciezer, meetbaar, exact geformuleerd.

Software kan niet direct communiceren met de buitenwereld. Snap derhalve niets van de buitenwereld. Kan alleen maar bestaan in en communiceren met het systeem.

Requirementsengineering Om de juiste requirements te verzamelen en selecteren hebben we meer kennis nodig van de methoden hiervoor gebruikt in het domein van requirementsengineering. [?] [?] [?]

[?]

[?] [?].

what is a good software specification

- Een goed model heeft een duidelijk gespecificeerd modelleringsobject, dat wil zeggen dat het duidelijk is wat het model beschrijft.
- Een goed model heeft een duidelijk omschreven doel en draagt (idealiter) bij aan de realisatie van dat doel.

- Een goed model is traceerbaar: elk structureel element van een model (1) komt overeen met een aspect van het modelobject, of (2) codeert voor impliciete domeinkennis, of (3) codeert voor een aanvullende aanname.
- Een goed model is waarheidsgetrouw: relevante eigenschappen van het model moeten ook worden overgedragen op (behouden voor) het object van modellering.
- Een goed model is eenvoudig (maar niet te eenvoudig).
- Een goed model is uitbreidbaar en herbruikbaar, dat wil zeggen dat het is ontworpen om te evolueren en te worden gebruikt buiten het oorspronkelijke doel.
- Er is een goed model ontworpen en gecodeerd voor interoperabiliteit en het delen van semantiek.

[?]. Meer artikelen zijn: [?] [?] [?] [?] [?] [?] [?]

Wat is een sluis Een sluis is ook een scheiding tussen 2 wateren, maar met deuren. Hierdoor is het mogelijk het waterpeil te beïnvloeden. Sluizen reguleren het waterpeil zodat schepen kunnen passeren. Een stuw is een vaste of beweegbare afdamming tussen 2 wateren. [?]

[?] [?] [?] Een model van een sluispassage kan worden gemodelleerd met procestates zoals het model aangeboden door Rijkswaterstaat

[?, p.79 –113] [?, p.159],

Recente ontwikkelingen op het gebied van sluisautomatisering Het ministerie van verkeer en Waterstaat wil in het kader van het klimaatakkoord en onderzoek laten uitvoeren naar de staat van het sluizenpark in Nederland. Het onderzoek moet zich richten op het ontwerpen en ontwikkelen van een geautomatiseerd sluismodel dat geschikt is voor een brede toepassing. In het onderzoek moet naar voren komen wat de huidige staat is van de sluizen met oog op veiligheid, efficiëntie, capaciteit, onderhoud, duurzaamheid en automatisering. Het onderzoek geeft aan hoe een volledig model worden opgeleverd opdat ontwerp van verschillend volledig geautomatiseerde sluizen in de toekomst geautomatiseerd kunnen worden.

2.2 Rampen

Voor deze studie is onderzoek gedaan naar verschillende rampen aan de hand van het vier variabelen model. Elke ramp op deze manier categoriseren kan ons helpen te bepalen in hoeverre requirements een rol kunnen spelen in de veiligheid van ons model.

2.2.1 Therac-25

Beschrijving In de periode van Juni 1985 and Januari 1987 zijn er meerdere ongelukken met dodelijke afloop door de implementatie van de Therac-25 bij de behandeling van huidkanker. Dit apparaat gebruikt elektronen om stralen met hoge energie te creëren die tumoren kunnen vernietigen met minimale impact op het omliggende gezonde weefsel.

Datum en Plaats In de periode van Juni 1985 and Januari 1987

Oorzaak Onderzoekers constateren dat er fouten zijn gemaakt tijdens de (her-)implementatie van systemen uit eerdere productiemodellen. Terwijl de therac 20 afhankelijk was van mechanische vergrendelingen werd er bij de therac-25 software gebruikt. Onderzoekers komen daarom tot de volgende conclusies Software problemen zijn onder andere:

- slechte software engineering/designing praktijken
- er is een machine gebouwd dat afhankelijk is van software voor veiligheidsoperaties
- de fout in de code is niet zo belangrijk als een geheel onveilig ontwerp
- het reinigen van de buigmagneetvariabele in plaats van aan het uiteinde van het frame
- raceconditionering om aan te geven dat het invoeren van het recept nog steeds aan de gang is
- reactie van de gebruiker
- slechte subroutines voor schermvernieuwing die rommel en foutieve informatie op de werkende console achterlieten
- Problemen met het laden van tapes bij het opstarten, waarbij het gebruik van photom-tabellen werd uitgesloten om het interlock-systeem te activeren in het geval van een laadfout in plaats van een checksum

- [illegible]

Beschrijving De explosie zorgde voor de vernietiging van 12000 voertuigen, schade aan 17000 huize binnen een traal van 1 km. Er waren 173 doden inclusief brandweermensen. Een van de explosies zorgde voor een beving van 2.3 op de schaal van rigter. Opgeslagen materialen waren: calcium carbide, sodium nitraat, potassium nitraat, ammoniak nitraat en cyanide. Ook is er veel kritiek geweest op de acties van de autoriteiten. Zo was er censuur vanuit de overheid op de journalistiek. Ook was er naar alle waarschijnlijkheid sprake van corruptie. Zo bleek achteraf dat een van de grootste aandeelhouders Dong Shexuang de zoon te zijn van een oud-politief in Tanjin haven, genaamd Dong Pijun De overheid beloofde strengere toezicht en alle bedrijven moeten een risico-inventariatie maken en onderhouden.

Oorzaak De volgende factoren zouden een rol hebben gespeeld:

- #### 2.2.4 de malimissie

- Koopcontract werd niet goed doorgelezen
- Geen controle op kwaliteit en veiligheid
- Zwakke plekken in het ontwerp

- Datum en Plaats** Het mortierongeluk in Mali op 06/04/2016.

2.2.5 schipholbrand

Datum en Plaats Bij de vleugels j en k van cellencomplexen van schiphol-oost op 27/10/2005 .

De brandveiligheid is ook onderzocht door de OVV. In de brandmeldinstallatie is op verzoek van dienst jutitiele inrichtingen een vertraging van 3 minuten ingesteld, deze vertraging is niet formeel afgestemd met de brandweer, de vertraging is daarom door de brandweer niet vertaald in aangepast beleid. Bovendien was het inbouwen van de vertraging in strijd met de bouwvergunning waarbij werd uitgegaan van

een directe automatische doormelding bij brand.

De brandweer was niet op de hoogte van de actuele situatie op het cellencomplex, hierdoor had zij problemen met toegang te krijgen tot het complex, met als gevolg een langere opkomsttijd dan de norm. Er was geen gezamenlijke oefenervaring met het personeel van het cellencomplex. De brandweer is in strijd met het calamiteitenplan niet goed opgevangen en begeleid door de aanwezige bhv'ers, hierdoor kreeg de brandweer moeilijk toegang tot de brandende vleugel en werde de bluswerkzaamheden vertraagd. Bij aankomst werd de brandweer slecht geïnformeerd over het aantal en de plaatst van de nog aanwezige celbewoners, de brandweer heeft tijd verloren met het zoeken naar informatie over de situatie en de mogelijk nog aanwezige slachtoffers De bhv was onvoldoende opgeleid, geïnstrueerd en geoefend voor de reddingsoperatie waar zij verantwoordelijk voor was.

Doordat de deur van cel 11 niet werd gesloten kreeg de brand zuurstof waardoor deze kont uitbreiden de aanwezigheid van grote hoeveelheid brandbare materialen, fungeerde als brandstof waardoor de brand zich verder kon ontwikkelen zowel binnen als buiten de cel. Doordat de dakluiken niet werken werd de rook en warmte niet afgevoerd, dit heeft de reddingsoperatie van de bewaarders belemmerd en het mede onmogelijk gemaakt alle celdeuren te openen. Door de schilconstructie van het cellencomplex was het mogelijk dat de brand zich kon uitbreiden naar de andere cellen en naar de gang.

De bewoners van vleugel k zijn in eerste instantie geëvacueerd naar vleugel j in plaatst van kruislings naar vleugel A. Door de evacuatie naar vleugel j bleven de bewoners geconfronteerd met de brand, waardoor er onnodig sprake was van angstgevoelens. Daarnaast werden de bewoners onvoldoende geïnformeerd over de actuele situatie tijdens de brand en over de overplaatsing naar andere centra.

Er was geen evacuatieplan dat voorziet in de overplaatsing van gedetineerden naar ander penitentiaire inrichtingen Bij de evacuatie naar andere detentiecentra is te weinig aandacht geweest voor ademhalingsproblemen van gedetineerden. Ook ging de grote instroom van gedetineerde in andere centra ten koste van kwaliteit van de opvang en nazorg. Zorgverlening te veel afhankelijk van ad-hoc maatregelen. De dienst justitie inrichtingen en de locatiedirecteur hadden geen duidelijk zicht op welke celbewoner naar welk detentiecentrum was overgeplaatst

Doordat de rechtervleugel beschadigd was, was het moeilijker om het vliegtuig recht te houden. Alleen de hoge snelheid zorgde ervoor dat er nog voldoende draagvermogen was. Toen bij het inzetten van de landing de snelheid verlaagd werd, werd het draagvermogen van de rechtervleugel echter dusdanig gering dat het toestel niet meer onder controle te houden was en een duikvlucht naar rechts maakte.
[?] [?] [?] [?] [?] [?] [?] [?] [?] [?] [?] [?] [?] [?]

2.2.6 1951

Beschrijving Turkish Airlines-vlucht 1951 (ook bekend als TK 1951) was een passagiersvlucht die op woensdag 25 februari 2009 neerstortte in de buurt van het Nederlandse vliegveld Schiphol. Hierbij kwamen negen van de 135 inzittenden om het leven.

Het vliegtuig, een Boeing 737-800 van de Turkse maatschappij Turkish Airlines, was op weg van het vliegveld Istanbul Atatürk naar Schiphol, maar stortte om 10:26 uur,[1] kort voor de landing op de Polderbaan, neer op een akker en brak daarbij in drie stukken.[7][8]

Het officiële onderzoek van de Onderzoeksraad voor Veiligheid wees inadequaat handelen van de piloten als hoofdoorzaak aan voor het ongeluk. Ondanks een defecte hoogtemeter en onvolledige instructies van de luchtverkeersleiding hadden de piloten het ongeluk kunnen voorkomen, aldus de Onderzoeksraad.[

Datum en Plaats Op woensdag 25 februari 2009 voltrok zich de ramp met een toestel van turkisch airlines tijdens vlucht 1951.

2.2.9 Safety critical systems

De kennis van de mens is verantwoordelijk voor het scheppen van kennis. Opdoen van kennis van veiligheidsintegriteit ten overstaan van onwetendheid. Kennisdoelen zijn daarom altijd belangrijk en kunnen worden onderscheiden in 3 domeinen: cognitief, affectief en psychomotorisch.[?] Een Veiligheidsanalyse is een manier voor het evalueren van ongelukken en risico's op verschillende niveaus. Met een veiligheidsanalyse wordt gekeken naar mensen en systemen die worden blootgesteld aan een gevaar/risico en de mogelijkheid deze te minimaliseren. Veiligheid is moeilijk te definiëren omdat het een vaag concept is. Een veiligheidsanalist moet kennis hebben van het systeem, maar ook ervaring met het systeem en vooral hoe een fout in het systeem zich voordoet. Volgens Stoney[?] is veiligheid een aspect dat de veiligheid van mensenleven of de omgeving niet in gevaar brengt. De interactie tussen systeem en omgeving levert kennis op door ad-hoc ervaring. Maar ook is kennis van abstractie en systeemdoelen belangrijk. Het kwalificeren van informatie moet ook op waarde geschat worden. Een verkeerde schatting kan fataal zijn. Zelfs als een veiligheidsanalyse is gedaan waarbij risico's zijn gedefinieerd en geprioritiseerd is een definitie van een veiligheidsniveau moeilijk. Het zijn hier richtlijnen voor en soms ook niet. Er zijn voorbeelden van tools en technieken te gebruiken voor een veiligheidsanalyse. En dat zijn

1. checklists voor critical safety items
2. fault tree analysis
3. event tree analysis
4. failure modes en critical effects analysis (FMECA, FMET)
5. hazard operability studies

[?] [?] [?] [?] [?] [?] [?].

Afbakening van requirements Wet en regelgeving voor sluizen Omdat we in dit onderzoek uitgaan van het uitbreiden van bestaande sluizen is er literatuurstudie gedaan naar sluizen. In de archieven van het ministerie van verkeer en waterstaat is er het rapport Design of waterlocks[?]. Het programma van requirements kunnen we in ons model niet helemaal overnemen. Zo zijn er precondities zoals topografie, bestaande watersluizen, waterlevel, wind, morfologie en bodemeigenschappen.

Modellen

2.3 De Kripke structuur

2.4 Soorten modellen

2.5 Tijd

2.5.1 Een begrensde responseeigenschap

Een begrensde responseeigenschap stelt dat een gewenste systeemreactie op een invoer vindt plaats binnen een tijdsinterval $[b, e]$ met ondergrens b Tijd en bovengrens e Tijd waar $b \leq e$. Bijvoorbeeld wanneer een voetganger bij een stoplicht duwt op de knop om over te steken, moet het licht voor voetgangers draaien groen binnen een tijdsinterval van bijvoorbeeld $[10, 15]$. De behoefte aan een bovenwerk grens is duidelijk: de voetganger wil binnen korte tijd de weg oversteken tijd (en niet uiteindelijk). Er is echter ook een ondergrens nodig omdat het verkeerslicht niet ogenblikkelijk van groen naar rood mag gaan,

maar pas na een gele fase van bijvoorbeeld 10 seconden om auto's zachtjes afremmen. Waarbij $P(t)$ het indrukken van de knop op tijdstip t en voorstelt $G(t)$ die een groen verkeerslicht voor de voetgangers voorstelt op tijdstip t , we kunnen de gewenste eigenschap uitdrukken met de formule $\forall t_1 \in \text{Tijd} \cdot (P(t_1) \rightarrow \exists t_2 \in [t_1 + 10, t_1 + 15] G(t_2))$. Merk op dat deze eigenschap binnen een bepaalde tijd kan worden vervalst. Wanneer voor een bepaald tijdstip t_1 met $P(t_1)$ ontdekken we dat gedurende de tijd interval $[t_1 + 10, t_1 + 15]$ verscheen geen groen licht voor de voetgangers, eigendom (1.3) wordt geschonden.

2.5.2 Duration properties

Een duureigenschap is subtieler. Het vereist dat voor observatie-intervallen $[b, e]$ die voldoen aan een bepaalde voorwaarde $A(b, e)$ de geaccumuleerde tijd waarin het systeem zich in een bepaalde kritieke fase bevindt toestand heeft een bovengrens $u(b, e)$. De lekstatus van bijvoorbeeld een gasbrander, waarbij gas ontsnapt zonder dat de vlam brandt, moet voorkomen maximaal 50m de geaccumuleerde tijd t van een kritische toestand $C(t)$ in a te meten gegeven interval $[b, e]$ gebruiken we de integrale notie van wiskundige calculus:

$$\int_b^e C(t) dt$$

Vervolgens kan de duureigenschap worden uitgedrukt door een formule:

$$\forall b, e \in \text{Tijd} \bullet A(b, e) \Rightarrow \int_b^e C(t) dt \leq u(b, e)$$

Andere duration properties Queries voor een time based specificatie in Uppaal worden volgens literatuur [?] gedefinieerd als:

- Het is te allen tijde mogelijk dat een zwakke reeks A met tijdsinterval(s) $[x, y]$ komt voor
- Het is te allen tijde mogelijk dat een zwakke reeks A met tijdsinterval(s) $[x, y]$ dat wel doet niet voorkomen
- Het is te allen tijde mogelijk dat een sterke reeks A met tijdsinterval(s) $[x, y]$ komt voor
- Het is te allen tijde mogelijk dat een element uit verzameling A voorkomt binnen het interval $[x, y]$.
- Het is te allen tijde mogelijk dat alle elementen van verzameling A gelijktijdig voorkomen binnen de interval $[x, y]$
- Het is te allen tijde mogelijk dat alle elementen van verzameling A uitsluitend binnen de verzameling voorkomen interval $[x, y]$
- Het is te allen tijde mogelijk dat een element uit verzameling A nooit voorkomt binnen de interval $[x, y]$.
- Het is te allen tijde mogelijk dat alle elementen van verzameling A nooit tegelijkertijd voorkomen binnen het interval $[x, y]$

- Het is te allen tijde mogelijk dat alle elementen van verzameling A nooit uitsluitend binnenin voorkomen het interval $[x, y]$
- Het is te allen tijde waar dat als er een sterke reeks A met tijdsinterval(s) $[x_1, y_1]$ optreedt dan moet het binnen $[x_2, y_2]$ tijdseenheid(en) gebeuren dat een element uit verzameling B voorkomt
- Het is onvermijdelijk dat als alle elementen van verzameling A gelijktijdig voorkomen binnen de interval $[x_1, y_1]$ dan is het mogelijk dat er op enig moment later een zwakke reeks B ontstaat
- tijdsinterval(s) $[x_2, y_2]$ treedt op
- Het is te allen tijde waar dat alle elementen van verzameling A altijd gelijktijdig voorkomen binnen het interval $[x_1, y_1]$ dan moet het in precies $[z]$ tijdseenheid(en) gebeuren dat alle elementen van verzameling B komen gelijktijdig voor binnen het interval $[x_2, y_2]$

2.6 Guards en invarianten

2.7 Deadlock

- Deadlock een bereikbare staat kan helemaal geen acties uitvoeren – Deadlock hangt af van de reeks acties die een bereikbare staat niet kan uitvoeren
- Om de impasse te behouden moet A niet alleen overschatten wat P kan doen, maar ook wat P weigert

2.8 Zeno gedrag

zeno gedrag: de mogelijkheid dat in een eindige hoeveelheid tijd een oneindig aantal handelingen kan worden verricht. Bijvoorbeeld tijdens het nivelleren Bij het opstellen van schepen Bij het laten wachten van schepen Bij het invaren van schepen

3 Logica

3.1 Propositielogica

In de propositielogica onderzoekt men het waarheidsgehalte van samengestelde uitspraken aan de hand van elementaire proposities en logische voegwoorden. Wij noemen de woorden 'en', 'of', 'als . . . dan . . .', 'impliceert' logische voegwoorden. Hoewel het taalkundig geen voegwoorden zijn, noemen wij de ontkenningen 'niet' en 'geen' toch logische voegwoorden.

In de propositielogica worden proposities gemaakt van elementaire proposities en logische voegwoorden. In de symbolische propositielogica, de propositierekening, wordt een propositieformule gemaakt van variabelen (letters), logische operatoren en haakjes. Net zoals een formule in de rekenkunde, heeft het deel van een propositieformule binnen de haakjes een hogere prioriteit dan het deel buiten de haakjes. Bovendien wordt alles wat tussen haakjes staat, beschouwd als een eenheid. Om een propositieformule correct samen te stellen, moeten wij verplicht gebruik maken van de volgende grammaticale regels:

1. Een variabele is een formule;
2. Als p een formule is, dan is $\neg p$ een formule;
3. Als p en q formules zijn, dan zijn (p^q) , (p_q) , $(p!q)$ en (pq) formules.

In een propositieformule mogen haakjes worden weggelaten mits er geen verwarring ontstaat

Tijdens het logisch beschrijven van logica of bij het maken van formules over formules, is het mogelijk dat wij een paradoxale uitspraak doen. Zo'n uitspraak is vergelijkbaar met de volgende zin: Deze zin is onwaar. De bovenstaande zin beschrijft zichzelf. Is deze zin nu waar of onwaar? Dit is een paradox. Wij moeten de uitspraken over de logica scheiden van de logica zelf. Daarom introduceren wij metasymbolen. Deze metasymbolen zijn geen onderdeel van de beschreven logica, maar een toevoeging aan de omgangstaal in dit dictaat.

Voor het bepalen van de waarheidswaarde van een formule $f(p_1; p_2; \dots; p_n)$ moeten alle mogelijke combinaties van waardetoekenningen worden bepaald. Deze combinatie van waardetoekenningen vormen samen de waarheidstabel van deze formule.

3.2 Predicatenlogica

Hoewel de volgende redentatie in de propositielogica ongeldig is, wordt zij intuïtief toch als geldig beschouwd:

1. f_1 "alle republieken inleggen geen overspel"
2. f_2 "sommige overspeligen zijn president"
3. y "sommige presidenten zijn geen republiek"

De geldigheid van deze redentatie is gebaseerd op informatie, waarmee de propositielogica geen rekening mee houdt. Om deze extra informatie bij het redeneren te betrekken, moeten wij de propositielogica uitbreiden met de begrippen eigenschappen, variabelen en kwantoren. De zin "alle mensen zijn sterfelijk" geeft aan dat objecten, die de eigenschap 'menselijk zijn' hebben, blijkbaar ook de eigenschap 'sterfelijk zijn' hebben. uitspraak symbolisch:

1. sterfelijk objecten $S(x)$
2. menselijke objecten $M(x)$
3. x is een priemgetal $P(x)$

In de uitspraken geven wij de eigenschappen sterfelijk en priemgetal aan met de hoofdletters S en P . De variabele x stelt objecten voor. Een variabele, waarvan de waarde onbekend is, noemen wij vrije variabele. Definitie 4.1 (Predikaat) Een predikaat is een uitspraak met vrije variabelen, die een propositie wordt zodra alle vrije variabelen in dat predikaat gebonden zijn aan een waarde.

3.3 Kwantoren

Kwantificator wordt gebruikt om de variabele van predikaten te kwantificeren. Het bevat een formule, een soort verklaring waarvan de waarheidswaarde kan afhangen van de waarden van sommige variabelen. Wanneer we een vaste waarde aan een predikaat toekennen, wordt het een propositie. Op een andere manier kunnen we zeggen dat als we het predikaat kwantificeren, het predikaat een propositie wordt. Kwantificeren is dus een woordsoort dat verwijst naar kwantificeringen als 'alles' of 'sommige'.

Er zijn hoofdzakelijk twee soorten kwantoren: universele kwantoren en existentiële kwantoren. Daarnaast hebben we ook andere soorten kwantoren, zoals geneste kwantoren en kwantoren in standaard Engels gebruik. Kwantificator wordt voornamelijk gebruikt om aan te tonen dat voor hoeveel elementen een beschreven predikaat waar is. Het laat ook zien dat voor alle mogelijke waarden of voor sommige waarde(n) in het universum van het discours het predikaat waar is of niet.

3.4 Dualiteiten

Principle of Duality in Discrete Mathematics Het dualiteitsbeginsel is een soort doordringende eigenschap van de algebraïsche structuur waarbij twee concepten alleen uitwisselbaar zijn als alle resultaten in de ene formulering ook gelden in een andere. Dit concept staat bekend als dubbele formulering. We zullen unions() omwisselen in intersecties() of intersecties() in de union() en ook de universele set omwisselen voor de nulset() of nullset voor universal(U) om de dubbele verklaring te krijgen. Als we het symbool verwisselen en deze verklaring zelf krijgen, zal deze bekend staan als de zelf-duale verklaring. Het dualiteitsbeginsel is een soort doordringende eigenschap van de algebraïsche structuur waarbij twee concepten alleen uitwisselbaar zijn als alle resultaten in de ene formulering ook gelden in een andere. Dit concept staat bekend als dubbele formulering. We zullen unions() omwisselen in intersecties() of intersecties() in de union() en ook de universele set omwisselen voor de nulset() of nullset voor universal(U) om de dubbele verklaring te krijgen. Als we het symbool verwisselen en deze verklaring zelf krijgen, zal deze bekend staan als de zelf-duale verklaring. <https://www.javatpoint.com/principle-of-duality-in-discrete-mathematics>

https://www.brainkart.com/article/Mathematical-Logic-Duality_41291/

Dualiteit, in de wiskunde, principe waarbij de ene ware uitspraak uit de andere kan worden verkregen door slechts twee woorden met elkaar te verwisselen. Het is een eigenschap die behoort tot de tak van de algebra die bekend staat als de roostertheorie en die betrokken is bij de concepten van orde en structuur die in verschillende wiskundige systemen voorkomen. Een wiskundige structuur wordt een rooster genoemd als deze op een bepaalde manier kan worden geordend (zie volgorde). Projectieve meetkunde, verzamelingenleer en symbolische logica zijn voorbeelden van systemen met onderliggende roosterstructuren, en hebben daarom ook principes van dualiteit.

<https://www.britannica.com/science/duality>

Duality in mathematics is not a theorem, but a “principle”. It has a simple origin, it is very powerful and useful, and has a long history going back hundreds of years. Over time it has been adapted and modified and so we can still use it in novel situations. It appears in many subjects in mathematics (geometry, algebra, analysis) and in physics. Fundamentally, duality gives two different points of view of looking at the same object. There are many things that have two different points of view and in principle they are all dualities. Linear duality in the plane. Linear algebra. Fourier transform. Fourier series. Poisson summation formula Fourier theory (3) Non-compact Lie groups. Intersection pairing. Poincaré duality Hodge theorem. https://fme.upc.edu/ca/arxiu/butlletidigital/riemann/071218_conferencia_tiyah-d_a_r_t_i_c_l_e.pdf

Duality is known to be a very general as well as a broad concept, without a strict definition that captures all those uses. There usually is a precise definition when duality is applied to specific concepts, for just that context. The common idea is that there are two things that basically are just two sides of the same coin.

In mathematics, we can define duality as a principle that translates concepts, theorems, or mathematical structures into other concepts, theorems, or structures, in a one-to-one fashion, often by means of an involution operation: if the dual of let's suppose A is equal to B, then we can say that the dual of B is A.

<https://www.vedantu.com/maths/duality>

<https://academickids.com/encyclopedia/index.php/Duality>

https://math.berkeley.edu/~shiyu/s15capstone/materials/Capstone_Duals.pdf

4 Computation tree logic

4.1 Algemeen

Doel van de studie is het modelleren van een gautomatiseerde sluis in Upaal. Het testen van het model op correctheid, reliability, safety en liveness kan worden uitgewerkt aan de hand van specificaties en proposities vertaald uit de requirementsanalyse. De kripke structuur is een set van locaties, transities, guards, klokken en data-variabelen waarmee een real-time model van een gautomatiseerde sluis kan worden vertaald naar een wiskundig model.

4.2 Operator: AG

We moeten aantonen dat een real-time programma voldoet aan de eisen opgesteld en gespecificeerd.

Een formele verificatie van de gespecificeerde requirements ofwel modeleigenschappen wordt gerealiseerd door deze te vertalen naar de query-language van de symbolic model-checker Uppaal. [?],[?]. Het systeem is gemodelleerd als een netwerk van meerdere timed automata in de vorm van templates: controller, sluis, stoplicht, deur, pomp en schip.

Het bewijs van de modeleigenschappen kan wiskundig worden opgesteld met behulp van kwantoren, zoals:

1. \exists there Exists a path
2. \forall in All paths
3. F sometime in the Future
4. G Globally in the future
5. X neXtime

4.3 Operator: EG

EGp - p holds globally.

4.4 Operator: AF

AFp - p holds sometime in the future.

4.5 Operator: EF

EF , there exists a path, from the current state, along which some state satisfies

4.6 Operator: AX

AXp - p holds next time.

4.7 Operator: EX

EXp - p holds next time.

4.8 Operator: $p \text{ U } q$

p holds until q holds.

4.9 Operator: $p \text{ R } q$

R ("release") is the logical dual of the U operator. The operator requires that the second argument must hold up to and including the first state where the first argument holds. The first argument is not required to become true eventually.

Temporal Operators – AFp - p holds sometime in the future. – AGp - p holds globally. – AXp - p holds next time. – $A(pUq)$ - p holds until q holds. – EFp - p holds sometime in the future. – EGp - p holds globally. – EXp - p holds next time. – $E(pUq)$ - p holds until q holds. – p and q are some temporal logic formulas. – Ex.: $A(\text{req} \text{ R } AF \text{ ack})$, $AG (\emptyset\text{grant1} \text{ U } \emptyset\text{grant2})$

4.10 Fairness

Er wordt een fairness constraint opgelegd aan (de planner van) het systeem dat het proces eerlijk selecteert volgende worden uitgevoerd. Technisch gezien is een fairness constraint een voorwaarde voor uitvoeringen (paden) van het systeem model. Hoewel deze beperkingen geen eigenschappen zijn die moeten worden geverifieerd (het zijn eerder veronderstelde omstandigheden). worden afgedwongen door de implementatie), kunnen ze worden uitgedrukt in temporele logica.

fairness is geen te controleren eigenschap van een systeem. Denk eens aan de manier waarop asynchrone systemen zijn gemodelleerd: als een grafiek waarin elk knooppunt een mondiale systeemtoestand vertegenwoordigt, en elke opvolger van een knooppunt komt overeen met de nieuwe mondiale toestand die wordt bereikt door een bepaald van de processen die een lokale transitie maken. Zo'n model bevat doorgaans geen informatie over hoe vaak een proces wordt uitgevoerd, of hoe het volgende proces wordt uitgevoerd het uit te voeren proces wordt gekozen door de planner; in feite is het model onafhankelijk van de onderliggende besturingssysteem en dus van de planner: planning wordt niet-deterministisch behandeld. [?]

Data variabelen Dat variabelen zijn onder andere: water hoog en laag, en aanal schepen in de queue.

Acties Acties in het model zijn onder andere: invaren, uitvaren, deuren openen en sluiten, nivelleren

4.11 liveness properties

Veiligheidseigenschappen geven aan wat er wel of niet mag voorkomen, maar eis niet dat er ooit iets gebeurt. Levendigheidseigenschappen geven aan wat er moet gebeuren. De eenvoudigste vorm van een liveness-eigenschap garandeert dat er uiteindelijk iets goeds gebeurt. De 'goede zaak' vertegenwoordigt een wenselijke systeemtoestand, bijvoorbeeld de poorten open voor het wegverkeer. Een Booleaanse waarneembare nemen $G : \text{Tijd} \rightarrow 0, 1$, waarbij $G(t) = 1$ drukt uit dat op tijdstip t de systeem in goede staat verkeert, kan deze levendigheidseigenschap tot uitdrukking worden gebracht volgens de formule: $t \in \text{Tijd} \rightarrow G(t)$. Met andere woorden: er bestaat een tijdstip waarop het systeem zich in de goede staat. Houd er rekening mee dat deze eigenschap niet in bounded kan worden vervalst tijd. Als voor enig tijdstip t_0 alleen $\neg G(t)$ is waargenomen $t > t_0$, we kunnen niet klagen dat (1.2) uiteindelijk wordt

geschonden zegt niet hoe lang het zal duren voordat de goede toestand zich zal voordoen. Een dergelijke liveness-eigenschap is niet sterk genoeg in de context van realtime systemen. Hier zou men graag een tijdgebonden zien wanneer de goede toestand ontstaat. Dit brengt ons bij het volgende soort vastgoed. begrensde responseeigenschappen

[?, p.23]

Een propositie kan ook worden geschreven als : $AGEF_{[x,y]} \models \Phi_1$

Of geheel als functie:

$$\forall b,e \in \text{Time} \bullet A(b,e) = \int_b^e C(t) dt \leq u(b,e)$$

5 Conclusie

Op basis van de onderzoeksresultaten uit de literatuurstudie komt naar voren dat veiligheid een aspect is dat moet worden meegenomen bij de requirements engineering proces. Bij de therac waren er diverse problemen: communicatie, doorontwikkeling, controle en toetsing Bij de boeing 737 crashes was het probleem van controle en communicatie naar medewerkers Uit de evaluatie van de china explosion 2015 tianjin komt naar voren dat communicatie, transparantie en veiligheid niet altijd prioriteit hadden bij de lokale autoriteiten Bij de tesla autopilot crashes komen soms onvoldoende onderbouwde ontwerpkeuzes naar voren die niet goed zij afgewogen tegenover het gedrag van de bestuurder. De ramp in Tsjernobyl toont aan hoe autoriteiten een ramp in de doofpot proberen te stoppen Uit de concepten die zijn ontwikkeld en gevisualiseerd in het hoofdstuk ontwikkelgeschiedenis blijkt dat het implementeren van veiligheid in realsystemen niet volledig is geïmplementeerd. Geprobeerd is om de afhandeling van schepen in te regelen via procedures gebruikt door een maincontroller. Een task scheduler in het concept van 19 mei Een waterlevelsensor en een priorityqueue in templates van 12 juni, 13 juni, 23 juni en 16 juli. Of een error handling template in het concept van 22 mei, 6 juni. Dit resulteerde in de concepten van 19 en 20 september Tijdens de studie is naar voren gekomen dat de moeilijkheid van modelleren in uppaal vooral ligt bij de definitie van de propositie logica voor time-based model checking en dan met name clocks en regions. Was het makkelijk te onderzoeken? Waarom? Wat heb ik geleerd Belangrijkste leerpunt van deze studie is het belang van requirements en specificaties. Een goede requirementsdefinitie is belangrijk voor de ontwikkeling van een model alsook het testen van de specificaties en de evaluatie hiervan.